1939 ий
9
ДЕКАБРЬ
№ 107 (606)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

ЯЛ ОЗАНЛЫКЛАН КАДР-ШАМЫЧЫМ СИТЫШЫН ЯМДЫЛАШ

Мемнан эл у ял озанлык ийлан ямдылалтме полосашке пурен. Шошо агалан шурным ямдылымаш, ял озанлык пашаште Всесоюзный ял озанлык выставкыштеончыктымо передовой опыт-шамычым кучылтмаш, ял озанлыклан кадр-шамычым ямдылымаш да молат 1940 ийыште эше кӱкшӱ урожайым налашлан виктаралтыныт. Нине мероприятий-шамыч кокла гыч, кызытсе жапыште, ял озанлыклан механизаторский кадр-шамычым—тракторист, комбайнер, шофер, механик, прицепщик шамычым ямдылымаш моткоч кугу значенийым иметла.

СССР Наркомземын планже почеш мемнан республика тений 60 механиким, тракторный бригада-шамычлан 60 бригадирым, 120 комбайнерым, 60 шоферым, 960 трактористым, 120 помкомбайнерым ямдылен шуктышаш. Механизаторский кадр-шамычым ямдылыме шотышто комсомольский организаций-шамычат кугун ответственный улыт.

Но вигак каласаш кӱлеш: ятыр райкомол-шамыч механизаторский кадр-шамычым ямдылымаште моткоч начар заниматлат. Шернур, Юрино, Оршанка, Кужеңгер, Мари-Турек райкомол-шамыч МТС пеленсе тракторный курслашке комсомолец-шамычым вербоватлыме шотышто почти нимом ыштен огытыл. Нине районлаште МТС ден райзо-шамычат тракторный курс-шамычым тӱрыс да срокышто комплектоватлен шуктышаш верч решительный мерым приниматлен огытыл.

Производство деч отрыватлыде трактористка-шамычым ямдылымаш чыташ лийдымын начар кая. Южо райкомол, райзо, МТС-шамыч тиде паша дене йӧршын огыт заниматле. Мари-Турек районышто производство деч отрыватлалтде 46 ӱдыр-шамыч трактористкалан ямдылалташ тӱҥалыныт ыле. Но умбакыжым нуным закрепитлымаш лийын огыл-ат кызыт ик еҥат кодын огыл. А Мари-Турек райкомолын секретарьже Кошкин йолташ Обкомолыш кажне тылзын очковтирательский сведенийым пуэн.

Ятыр МТС-шамыч механизаторский кадр-шамычым закрепитлымаш верч нигунарат огыт кучедал. Ронго МТС гыч тений 48 тракторист самовольно каен, а кызыт МТС-ыште 68 тракторист ок сите. МТС директорций ден партийно-комсомольский организаций-шамыч механизаторский кадр-шамычым закрепитлышаш верч нимогай мерым приниматлен огытыл.

ВЛКСМ райком, первичный комсомольский организаций-шамыч тракторист, комбайнер, шофер, механик да моло механизаторский кадр-шамычым ямдылыме шотышто МТС - шамычлан кугу полышым оказыватлыш обязан улыт. Кызыт тракторный курс-шамычым комплектоватлышаш верч, производство деч кӱрылтде трактористка-шамычым ямдылаш налме обязательствым шуктышаш верч кучедалаш кӱлеш.

САЙЛЫМЕ КЕЧЫЛАН У ПОДАРОК-ШАМЫЧ

Марпелинститутын студентше—отличник-шамыч шола гыч: А. Конинина, Ф. Хлебников да Е. Казанцева йолташ-шамыч сайлыме кечым чапле показатель дене вашлийыт.

Чодра ямдылыме планым тӱрыс темен

Ленинград оласе самырык судостроитель-шамычын обращенийыштым Звенига районысо комсомольский организаций - шамыч кумдан обсуждатленыт. Посна комсомольский организаций-шамыч тиде обращенийым обсуждатлымек предвыборный социалистический соревнованийышке ушнен шке ӱмбакышт конкретный обязательствым налыныт.

Кокымшо пятилетка лӱмеш колхоз пеленсе комсомольский организаций комсомольский собранийеш чодра паша нерген обсуждатлен да комсомольский организаций чодра ямдылыме планым 5 декабрьлан тӱрыс темаш мутым пуэн ыле. Тидын нергенак общий колхозный собранийеш обсуждатлыме. Комсомолец-шамыч налме обязательствыштым честь дене шуктен толыт. Колхоз тений марте чодра планым ий гыч ийыш темен толын огыл ыле гын, тений чодра ямдылыме планым 100 процентлан темен. Посна комсомолец-шамыч Н. В. Семенов, П. Михайлов да Кисельков йолташ-шамыч 250 процент марте нормым теменыт. Чодра ямдылыме планым срок деч ончыч темымыжлан лесосплав союз райкомын переходящий красный знамяже тиде колхозлан пуалтеш манын районный партийный собранийеш Изи-Какшан эңерысе рейдын начальникше Коган йолташ увертарен.

Лесоинститутын студенткаже агитатор А. В. Васильева йолташ. Тудо избиратель-шамыч коклаште агитационно-массовый пашам сайын ыштен

Фото М. Чуршуковын.

Сезоныште 1000 кубометр

Абаснур лесопунктышто (Ронго район) чодра ямдылыше пашазе-шамыч сайлымаш кече вашеш социалистический соревнованийыш ушненыт да конкретный обязательствым налыныт. Нуно налме обязательствыштым честно шуктен толыт. Калинин лӱмеш колхоз гыч (Ронго район) комсомолец Васильев йолташ сезоныште 1000 кубометрым шупшыкташ мутым пуэн. Тудо шке пашашкыже виян пижын. Самырык колхозник Лаптев йолташ 24 декабрь марте 320 кубометрым руаш обязатлалтын. Тудо 12 кече жапыште 20 нормым темен.

В. А. Новиков.

У значкист-шамыч

Кузнецовский неполный средний школышто (У-Торъял район) сайлыме кече вашеш оборонный паша ятыр саемын. Тунемше - шамыч военный знаний дене овладеватлат. Шукерте огыл 14 тунемше „БГТО" значоклан нормым сдатлен.

П. Н. Веденькин.

24 декабрь кече вашеш обязательство

Местный Советлашке сайлыме кече вашеш мемнан республика мучко социалистический соревнований кумдан шарлен. МТС-лаште, предприятийлаште, колхозлаште трудын производительностьшо кажне кечын йӧлталтеш. Теве Косолапово МТС таче кечылан 16 тракторым ремонтироватлен шуктен. 24 декабрь марте адак тынарак тракторым олмыктен шукташ обязательствым налын.

Тракторист-шамыч тиде пашаш кӱлеш семын пижыныт. Г. Воронцов, К. Смирнов йолташ-шамыч кечаш нормым 130—150 процентлан темат. Нунын примерышт почеш комсомольский ден несоюзный молодежь кокла гыч тракторист-шамыч тракторный ремонтышто пашам сайын ыштат. Бусыгин Иван ден Казанцева йолташ - шамыч кече еда нормым 120—130 процентыш шуктат.

М. А. Порфирьев.

Ленинградский военный округ штабын ОПЕРАТИВНЫЙ СВОДКЫЖО

Ленинградский Военный Округын войскаже-шамыч шкеныштын ончык кайымаштышт 6 декабрь мучашлан тыгай рубежлашке шуыныт: **Мурманский** направленийыште мемнан войска-шамыч, белофинн-шамычын сопротивленийыштым сеҥен, **Петсамо** деч югышкыла 35 километрлан ончык каеныт. **Ухтинский**. **Ребольский**, **Поросозерский** да **Петрозаводский** направленийлаште успешный бой-шамычын результатыштыже мемнан войска-шамыч **Нурмес Иоэнсуу** кӱртньӧ корным вончен лектыныт да госграница деч 60—65 километрлан ончык каеныт.

Карельский перешейкыште, тудын восточный ужашыштыже мемнан войска-шамыч, артиллерийский подготовка деч вара, **Вуоксинский** водный системыште, белофинн-шамыч коклаште „линия **Мажинокирка**" манме, финн-шамычын главный оборонительный линийыштым кӱрлыныт, **Тайпалеенйоки** эңерым вончен лектыныт да северышкыла каен шогат. Перешейкын западный ужашыштыже ме налын улына: **Кексгольмский** кӱртньӧ корнысо **Кивиниеми** станцийым, **Выборг-Валкярви** кӱртньӧ корно веткысе **Корпиойя** платформым, Выборгский кӱртньӧ корнысо **Лоунатиоки** ден **Пэрк Ярви** станций-шамычым, Приморский кӱртньӧ корно районысо **Ино** ден **Местерярви** станций-шамычым да **Ино** фортым Финский залив серыште **Хяннилля** селам (**Ино** форт деч западышкыла 9 километр тораште).

Чоҥештыш ийгече сай огыл лийме дене посна разведывательный самолет-шамыч гына чоҥештылыныт.

СОВЕТСКИЙ СОЮЗЫШТО

Н. Г. Чернышевскийын колымыжлан 50 ий темме кечым ознаменоватлыме нерген

Великий русский ученый, писатель Н. Г. Чернышевскийын колымыжлан 50 ий темме кечым ознаменоватлашлан СССР Верховный Советын Президиумжо Москваэш, Саратовеш, Ленинградеш Н. Г. Чернышевскийлан памятникым сорудитлаш манын Указым луктын. Тиде Указ денак Чернышевскийын лӱмжым историй, философий да литература Московский Государственный институтлан присвоитлыме.

СССР-ыште Сталинский Конституцийын текстше 96 йылме дене издатлыме

Советский Социалистический Республика-шамыч Союзын Конституцийже (Основной Законжо) нигунам лийдыме семын шаралтын. Всесоюзный книжный палатын данныйже почеш Сталинский Конституцийын текстше СССР-ыште 96 йылме дене издатлыме.

Международный стрелковый соревнованийлан ямдылалтмаш

СССР Осоавиахимын Центральный Советше 1940 ийын 1 январь гыч 15 январь марте РККА да Военно-Морской Флотын 22 шо годовщинаже лӱмеш заочный стрелковый соревнованийым эртара.

Соревнованийын цельже-СССР-ысе стрелковый клуб-шамычын эн сай командыштым выявитлаш да нуным 1940 ийысе международный стрелковый соревнованийыште участвоватлашлан ойыраш.

102

Йошкар-Ола Городской Совет депутатыш самырык кандидат—комсомолец-шамыч (шола гыч): Анастасия Никифоровна Никифорова, Сергей Николаевич Николаев, Александр Петрович Чапаев да Александра Александровна Самойлова йолташ-шамыч.

Фото-монтаж М. Чуршуковын.

Колхозник-шамычын ӱшаныштым честь дене шукта

1931 ийыште Березники ялеш (Волжский район) 107 озанлык дене „Ленин корно" колхозым организоватлыме. Моло кресаньык-шамыч дене пырля Василий Тимофеевич Лебедев йолташат пурен. Тудо ик ий рядовой колхозниклан пашам ыштен. Первый ийыште колхозышто учет пашам начар, дисциплинат лушкыдын шыдыме ыле. Лебедев йолташ учет пашам да дисциплиным сайын шындыме шотышто шуко полшен. Колхозник-шамыч коклаште тудын авторитетше кушкын, доверийым завоеватлен. Ик ий жап гыч колхозник-шамыч Васялан кугу пашам ӱшанен пуат. Тудым полеводческий бригадын бригадиржылан ойырената. Ӱшанен пумо тиде почетный пашам Лебедев йолташ честь дене шукташ тыршен. Ондак бригадыште дисциплина уке, учет паша кӱлеш кӱкшытыштӧ огыл улмаш. Садлан Лебедев йолташ шке ончыланже тыгай задачым шынден: бригадыште учет паша дене дисциплиным кӱлеш кӱкшытыш шындаш, массово-воспитательный пашам кумдан шараш. Тиде пашам сайын ыштен толмо дене 1932 ийыште Лебедев йолташын бригадыже ял озанлык пашам эн ончыч пытарен. Кажне ийын бригадыште стахановец, ударник-шамыч кушкыныт. 1932 ийыште кок стахановец веле ыле гын, 1938 ийыште 16 стахановец лийын, а Лебедев йолташын бригадыштыже 9 стахановец.

Лебедев йолташын пашам моштен ыштымыжым колхозник-шамыч ужын тудлан эше кугу да ответственный пашам пуэныт — „Ленин корно" колхозын председательжылан сайленыт. Тиде пашаштат тудо нойыде ышта. Комсомолец лӱмым паша дене сула. Кызыт колхозник-шамыч Лебедев йолташым Волжский районный Совет депутатыш кандидатлан выдвигатленыт.

Тений „Ленин корно" колхоз ял озанлык пашам срокышто пытарен. Колхозышто кокымшо фермым организоватлыме да тудым тӱрыс укомплектоватлыме.

Колхоз культура шотыштат шуко кушкын. Колхозный клубым ыштеныт, радио уло. Клуб пелен тӱрлӧ кружок-шамыч ыштат.

З. А. Никулина йолташын избиратель шамыч дене вашлиймыже

Шукерте огыл Йошкар-Ола Марпромсоюзын клубешыже 41 № избирательный округ избиратель-шамычын городской Совет депутатыш кандидатлан выдвигатлыме З. А. Никулина йолташ дене вашлийме лӱмеш вечерже лийын.

З. А. Никулина йолташ кӱчыкын шке автобиографийжым ойлен. —Мланем,— манеш Никулина йолташ,— те кугу доверийым оказатленда, тиде доверийым честь дене оправдатлаш тыршем".

Тидын мӧнгӧ выступатлыше С. И. Смоленцев йолташ царский Российыште да капиталистический эллаште выбор кузе эртыме нерген каласкален.—Шуко капиталистический эллаште ӱдрамашлан, а тем более, йорло кресаньыкын ӱдыржылан сайлымаште участвоватлаш права уке, мемнан элыште гына ӱдрамашлан тӧр права пуалтын,—тыге шке мутшым Смоленцев йолташ пытара.

Тыгак моло-шамычат шокшын выступатленыт. Кажне избирательын выступленийыштыже Ленинско-Сталинский комсомолын воспитанницаже З. А. Никулина йолташ верч голосоватлаш я мде улмыжо койын.

Учительница Мария Васильевна

Шемер-шамыч коклаште Ленинско - Сталинский комсомол кугу доверий дене пользоватла. Садланак местный Совет-шамыч депутатыш кандидатлан комсомолец-шамычым шагал огыл выдвигатлыме.

Кужеҥгер районный Совет депутатыш кандидатлан Лонганерский избирательный округ Лонганерский начальный школын учительницажым М. В. Сырейщикова йолташым регистрироватлен. Мария Васильевна школышто шке пашажым кумыл нӧлтын ышта. Ученик-шамыч Мария Васильевнам йӧратат; тудо нуным сайын туныкта, воспитатла. Нунын ачаавашт дене беседоватла, йоча-шамыч дек кугу заботым проявитла. Туныктымо пашам сайын шындымылан лийын, тиде начальный школа Кужеҥгер районышто ик ончыл верыште улеш.

Сырейщикова йолташ школа паша деч посна, „Красный октябрь" колхозышто общественный пашам шуко ышта. Тудо колхоз пеленсе комсомольский организацийын секретарьже. Комсомолец-шамыч чыла хозяйственно-политический кампанийыште кугу полышым оказыватлат. Тыште секретарьын рольжо—Мария Васильевнан пашаже раш коеш. Сырейщикова йолташ комсомолец-шамычлан кушкашыт полша; нунын коклаште воспитательный пашам сай шынден. Колхозышто комсомолец-шамыч кокла гыч 4 стахановец уло.

Мария Васильевна учительница лӱмжым пашаж дене сула, тудо тыгак депутат лӱмжымат честь дене оправдатлаш тӱҥалеш.

К. Г. Акпулатов.

Трактор гыч танкыш шинчаш ямде улына

Медведево МТС-ын ремонтный мастерскойыштыжо пашаен-шамыч коллективын Советский Союз ден Финляндский Демократический республика коклаште договорым заключатлыме лӱмеш митингше кугу под'ем дене эртен.

Митингыште МТС директорын заместительже С. В. Степанов йолташ договорым лудын умылтарен. Тудын мӧнгӧ И. Н. Туманов, М. Ф. Тимаков, С. С. Микрюков, Д. Е. Михеев йолташ-шамыч да молат выступатленыт. Советский Союзын мирный политикыжым тӱрыснек одобритлен, элым аралаш кӱлеш лийме годым ме чыланат трактор гыч танкышке шинчаш ямде улына манын пеҥгыдын каласеныт.

Митинг шке резолюцийыштыже Советский Правительствын мирный политикыжым единодушно одобритлен да IV-ше кварталыште тракторым ремонтироватлыме планым 24-ше декабрьлан темен шукташ обязатлалтын.

Степанов.

ЙОШКАР АРМИЙ ПОЛША

Йошкар-Оласе „15 лет МАО" сапожный мастерскойын пашаенгже-шамыч коллективын Советский правительство ден Финляндский Демократический Республика коклаште вашполшымаш да дружба нерген договорым ыштыме лӱмеш митингше кугу воодушевлений дене эртен.

Пӱтынь советский калык тиде договорым саламла,— ойлат пашазе-шамыч, — ме кугешнен кертына, что мемнан доблестный Йошкар Армий, великий освободительный задачым шуктен, финский калыклан эксплоатацийын ярможым налын кудалташ, предатель-шамычым пытараш полша. Советский эл мирым йӧратымыжым, изи эл-шамычын независимостьшым да эрыкыштым пагалымыжым эше ик гана демонстрироватлен.

Советский Союз ден Финляндский Демократический Республика коклаште заключитлыме договор мемнан элын безопасностьшым обеспечитла, да ме пашам эше кугурак вий дене ышташ тӱҥалына,—ойла митингыште выступатлыше, мастерскойын пашазыже Криваксин йолташ. Тудо шке выступленийыштыже нормым утыж дене темаш чыла пашаен-шамычым ӱжӧ. Пашазе - шамыч обязательствым налыч: 24 декабрьлан—местный Советлашке сайлышаш кечылан производственный программым 100 процентлан темаш, 1940 ий 1 январь марте план деч утым 10.000 теҥгеаш продукцийым пуаш.

В. А. Яковлев.

1939 ийын 2 декабрьыште Москваэш Советский Союз ден Финляндский Демократический Республика коклаште вашполшымаш да дружба нерген договорым заключитлыме. СНИМКЫШТЕ: Вашполшымаш да дружба нерген договор дене Советский Союз ден Финляндский Демократический Республика коклаште установитлыме границын картыже.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ СТРАНИЦА

Орденоносец—учитель-шамычлан

Кеҥеж куанымым колам:
Тендам ойлат, моктат чылан.
Металлын йӱкшӧ гай салам,
Орденоносец-шамычлан.

Чот тыршыман пашаланда
Наградым родина конда
Эн шергаканым тыланда,
Орденоносец шамычна.

Сеҥалтын кодын тӱрлӧ тор.
Паша итогда пеш мотор.
Умбалне корныда—посто,
Орденоносец-шамычна.

Тендан почетный пашада
Кияш умбак тыршен адак,
Тыге родной ача шӱда,
Орденоносец-шамычна.

Мемнан герой уста лийман.
Чолга ушан, яндар шӱман.
Великий ленинский лӱман,
Орденоносец-шамычна.

Кузе нектарым мӱкш пога,
Наукын мудростьым тугак
Туныктеда погаш теат,
Орденоносец-шамычна.

Ший кечейол гай шокшын, раш
Тунемза чонышко пураш,
У шинчымашым намияш,
Орденоносец-шамычна.

Шкендан примерный паша ден
Учитель армийым нӧлтен
Наҥгайза ончыко вӱден,
Орденоносец-шамычна.

Казаков Миклай.

1939 ий.

ГЕРОЙ ЛИЙЫН ПУРЕМ УНАЛА

Окна деке шинчын кажне кечын
Шуйналт вочшо корнышко ончет.
Ямдылалын тутло костенечым
Йӧраталме эргычым вучет.
Корно велэ нера тарваналде,
Имне йол йӱк ок шокто тыгак.
Лай мардежше эрта „лыж" пуалын,
Нур ӱмбалже шып лиеш адак.
Тый вет от шорт, огеш кӱл шинчавӱд,
Вашке срочный службым пытарем.
Вот тунам, ик жаплан, шочмо кудыш
Авай дек унала мый пурем.
Горизонт гыч шем пыл тарвана гын,
Тиде годым мыйым ит вучал,
Эн ончыч пӱсӧ клинкым налын
Шочмо-кушмо эл верч шогалам.
Шем тушманым йӧршеш сеҥымеке
Мый илше кодам гын, тунам,
Товатат, шоҥгемше авай деке
Герой лийын пурем унала.

Анатолий Бик.

„Павел Греков" пьесын 3-шо актше 7-ше картиныже гыч. Снимкыште: Павел Греков ден ватыже Маша Крылова.

Бондюга.

(ТАССР-ын ик кугу промышленный райцентрже)

Ужар олык гоч чымалтын Туймо вӱд
Кагыргалын, йолгыжалын йога югыш,
Иога югыш Туймо вӱд да пура Камыш...
Кама, Кама! Тый денетше—паша йӱк.
Кама вӱдын сер воктенже—Бондюга
Пуш коклаште, шикш лонгаште вудакагыш
Кӱкш кавашке тӱныклажым шуялтен.
Пеш умбачын Туймо гочын кӱртньӧ корно
Тӧр шуйналтын Кама сер дене волалын,
Кагыргалын химзаводыш вик пурен.
Рельс ӱмбачын колонн дене платформа
Хлорный известьым, сульфатым сӱмыралын
Складла гыч кислот-шамычым луктеш.
Кама серыште Тихогорский пристань
Пароходын йӱкшӧ дене шергылт-шергылт
Сату-влакым ужата да волталеш:
Уржам, шожым да шыдаҥым, шӱлым, вистым,
Тулеч моло продукт-влакым, шулдымшергым,
Татарий гыч тӱрлӧ олашке грузитлат;
Целый баржым кислота дене темалын,
Кама сер дене Волга серышке волталын,
Куш кӱлеш гын—элна мучко шалатат...
Элнет ял гыч марий эрге тышке толын
Татар ӱдыр ден келшалын ик ой ден
Первой сменаште ыштат пашам талын,
Кид кучалын каят садышке кастен.
Рабочий класс ден крестьянствын оравашт
Шап*) ышталтын: сай пружина, сай завод,
Ленин корно чот волгалтын шуйнен вошт,
Кеч куш кае—огеш лушко Сталинский чапле ход!

Осмин Ыйван.

Элнет ял, Т. А. С. С. Р.
Июнь, 1939 ий

Шап *)—мотор, сай, чот, виян (прекрасный).

Калык муро

Шеренге колын модмо верже
Шеҥнур кӱвар йымалне огыл мо.
Олаҥге колын модмо верже
Ола кӱвар йымалне огыл мо.
Мемнан паша ыштыме верже
Колхоз пасуэт огыл мо.
Мемнан модшаш таҥнаже
Комсомолец огыл мо.

Калык муро

Мемнан олыкшо пеш мӱндӱр да,
Пеледыш вуйжо вел коеш.
Мемнан агулжат пеш мӱндӱр да,
Куэ вуйжо вел коеш.
Мемнан чодра пеш мӱндӱр да,
Ужар вуйжо вел коеш.
Мемнан тангжат пеш мӱндӱр да,
Чевер саламже вел толеш.

МАРИЙ ПОЭЗИЙ НЕРГЕН ИК—КОК МУТ

Марий поэзий нерген кызыт тӱрлӧ семын кутырат. Южыжо ойлат, поэзийна огеш куш, але кушкеш гынат, количество шот дене велэ. Весе-шамычше, мӧҥгешла, мемнан поэзий кугу сеҥымашке шуын, пуйто тушто нимогай тӧрсырат уке—чыла сай, манмыт.

Мыйын шонымаште, кок тӱрлын ойлышо-шамычшат йоҥлыш лийыт. Ик тӱрлын шонышо влакше улшо фактым сокырла эртен каят, а весе-шамычше, мӧҥгешла, улшо ситыдымашым ӱмылтат.

Марий поэзий кушкеш Буржуазный националист-шамычым кукшымо деч вара рвезе поэт-шамычлан корно кумдаҥе. Конечно, южо йолташ шамычын перестраховка, лӱдмӧ позицийышт поэзийыште икмыняр чарак лийын. Поэт-шамыч дек личный придирка, тӱрлӧ ок кӱллан пижедылмаш кугун влиятлен. Но партийный организаций лачак кулеш жапыште полышым пуыш. Поэзийна шулдыраҥге. У поэт-шамыч литературышко толын, нуно пеҥешт у шӱлышым, чоным шошо мардеж гай уэмдыше мутым кондышт.

Чынжымак вет, кӧ поэзийым йӧрата гын, акла гын, неужели, тудо еҥ Чалай Васлийын, Анатолий Бикын, В. Рожкин-ын возымыштым лудын, нунын кушмыштлан ок куане! Нунын йӱкышт, чынак южгынамже ситышын йоҥлыдо огыл гынат, самостоятельность ок сите"гынат, мланна ала могай у чувствым, илышым йӧратыше шонымашым пуа. Вигак ойлаш кӱлеш, пытартыш жапыште мемнан поэзий сай почеламут-шамычым пуэн, нуным калык йӧрата, лудеш да акла.

Но кушмо дене пырляк шкенан ситыдымашнам огына ончыкто гын, пеш кугу йоҥлышым ыштена ыле. Мемнан республикыште буржуазный националист кашак керек могай у озымымат рвезынек темден шогеныт, пызыреныт, нунылан кушкашышт тӱрлӧ семын мешаеныт. Садлан, ятыр жап возышо южо поэт-шамычна (И. Стрельников, Ш. Булат) икмыняр жаплан поэзий дечын кораҥыныт ыле. Но илыш нуным адакат поэзийыш ӱжӧ, нуно тольыч: пытартыш жапыште коктынат возаш тӱҥалыныт да сборникым ямдылат.

Мо вара мемнан поэзийыште ок сите? Мо верчын южо поэт-шамычна шеҥгелан к дыт?

Тыште ик причина—качество. Тиде керек могай писатель ончыланат эн пеҥгыдын шындалтше требований. Тудын деч посна историйыште ик творческий пашаеҥат кушкын огыл да кушкынат ок керт. Качество шотышто, тиде ыҥылымашке первой верыш содержаний шындалтеш. Пеш поян, сылне форман стих лиеш гынат, если кӧргыжӧ пуста гын, калык тудым ок нал. Тугай поэт-шамыч керек кунамат калыклан кӱлдымӧ лийыныт.

Мемнан поэзийын цельже весе, садлан тудын кӧргыжат вес тӱрлӧ. Мемнан поэзийын назначенийже—тӱняште первой гана лийше илышым мураш, тудын величийжым сӱретлен пуаш. У содержаний у формым, шканже келшыше чиям йодеш. Содержаний шотышто ик мутат лийын ок керт: чыла поэт-шамычнан содержанийышт у, но Фадеев йолташ манмыла „тыште нимогай заслугат уке". Тиде тыгак лийман.

Но вот мастарлык шотышто, у содержанийым у формеш шыҥдарен, келгын пуэн моштымаште, илышын сложностьшым ончыктен пумаште—мемнан ситыдымашна ятыр уло

Илышын чыла явленийжым равнодушно ончышо, „айда йӧра" манын пашам ыштыше еҥ могане тудо поэт? Йӱштӧ чон дене возымо стих кӧн чонжым тарватен кертеш? Нигӧнымат!

Мемнан поэт эн шокшо чонан, илышын кажне кечыжым саламлен вашлийше, кечым йӧратыме семын калыкым йӧратен моштышо лийман. Тыжечын раш: керек мыняр гынат кушшо, пашам ыштен шогышо поэтын шкенжын йӱкшӧ, мысльже, илышым ыҥлаш тыршымашыже лийман.

Мыйын шонымаште, мемнан поэт шамычын тидышт моткоч шагал. Ме шукыжо годым ямде мысльым рифмоватлена, шкенан шонымашнам она ончыкто. Вет родина нерген мыняр тӱжем гана ойлымо: „шошым сад гай пеледалтше". Неужели, поэт-шамыч тылеч коч нимомат каласен огыт моштo, нимогай образымат огыт му?

Формализм дене кредалмым мемнан дене форма ваштареш кредалме семын ыҥлат манеш поэт Антокольский. Моткоч чын. Пуйто социалистический содержаний гына лийже, а форма иктаж семын келыштаралтеш. Формализм ден форма иктак огыл. Формализм—илыш деч торлымаш, тудым ӱмбачын гына ыҥылымаш да сӱретлымаш. А форма—илышын, материйын ик атрибутшо, тудым содержаний деч нигузеат ойыраш ок лий. Мыйын шонымаште, форма нергенат вопросым серьезно шындыман. Кӧн лудмыжо шуэш тугай стихым, кудо содержаний могырым сай гынат, илышлан келшыше гынат, но форма шотышто нимолан йӧрдымӧ, ик строкаже ямб, а весыже иктаж могай лапаш!

Ойлаш кӱлеш: ме техника шотышто вообще лушкыдо улына. А техникым пален налдыме кадр-шамыч керек кузе гынат пушкыдо лийыт. Мемнан поэт шамычлан техника шотышто келгын шоналташышт кӱлеш.

Штамп нерген умша кошкымеш ойлена. А чынже д е н а к штамп пеш келге вожым колтен. Ик поэт ӱдырым садыште вашлийын гын, весе иктаж могай клубеш палласа. Иктын ӱдыржӧ пасушто машина ден тӱредеш гын, весын—шофер. Ала мемнан илышыште тылеч коч нимат уке. А у моральже, йӧратымашыже, дружбыжо? Мочол тема—оҥай, поян материалан - поэт-шамыч воктеч эрта. Могай герой шамычна мемнан улыт! Молан тиде чылажат поэзийын воштончышыже ок сӱретлалт, але сӱретлалтеш гынат, ӱмбачын, чонеш пиждымын? А тудлан, поэт-шамыч шукыж годым волновалтыше темым кукшын сӱретлат, поэзий олмеш мут тургыжым чумырат. Шкенан стих дене ме пашам шагал ыштена, вашкерак кид гыч ойыраш толашена. Манме семын, „подписано, так с плеч долой" (Грибоедов).

Мондымо ок кӱл: мемнан ончылно лудшо-влакын художественный вкусыштым воспитатлыме задача шога. Тиде эн неле паша. Вигак ойлыман: мемнан поэт коклаште южыжын шкеныштынат нимогай вкусышт уке.

Илышым талякан гына сӱретлыме жап эртен. Мемнан ончылно илыш кечын сложностьшым поэтический чон дене—кумдан, келгын сӱретлаш задача шога. Садлан южо йолташ-шамычын (Булатын, Чалайын, молынат) поэма формыш куснымыштым саламлыман да тӱрлӧ йӧн денат поддерживатлыман.

Советский литература ончылно путырак кугу задача шамыч шогат. Тыгай задача нигунамат, нимогай литература ончыланат шындалтын огыл. Литератор-шамыч, а особенно чот, поэт шамыч, эл ончылно кугу долгышто улыт. Социализмын существожым да геройжо шамычшым реализм метод дене сӱретлаш—тевe мемнан задачына. Тидын йыр марий писатель, поэт-шамычым чумырымо шотышто тиде кечылаште почылтшаш республиканский совещаний кугу рольым модшаш.

Казаков Миклай.

103

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Английский печать финляндский армийым СССР ваштареш организоватлымаште Киркын рольжо нерген

Лондон. Ассошиэйшен пресс агентство тыге увертара: Английсе войска-шамычын тенийсе главнокомандующийже генерал Уолтер Кирк Финляндийын вооруженный вийже-шамычым организоватлымаште кугу рольым модын. Тудо 1924—1925 ийлаште финляндский армийым, флотым да авиацийым организоватлымаште участвоватлыше английский военный эксперт-шамыч группын руководительже шотышто Финляндийлан шергакан услуга-шамычым ыштен. Кирк „Белая роза Финляндии" орденын кавалерже лийын шога. Финляндский оборона министрын личный ўжмыжӧ почеш тений июнь тылзыште Кирк тудын тылеч онычсо пумо указанийже-шамыч дене келшышын Финляндийын вооруженный вийже-шамычым организоватлымаште шумо результат-шамычым пален налшашлан лийын Финляндийыш толын коштын. Агентствын увертарымыже почеш, Кирк Маннергеймын „кугу поклонникше" лийын шога.

Хельсинки гыч населенийым ӧкымеш эвакуироватлымаш

Эстонский газета-шамычын увертарымышт почеш, Хельсинки гыч да Финляндийын моло олалаже гычат населенийым пеш вашке ӧкымеш эвакуироватлымаш каен шога. Обанкротитлалтше правитель-шамыч шке калыкышт деч лўдыт да тудым олала гыч ӧкымеш корандаш да тиды дене населенийым финский народный армий дене да Йошкар Армий дене лишемме жапшым умбак шуяш тыршат.

Ӧкымеш эвакуироватлымаш дене пырля Финляндийын внутренний паша министерствыже Финляндийысе населенийлан нигунам лийдыме надзорым организоватлен. Полиций граждан-шамычлан даже уремыш лекташат запрещатла.

АРЕСТОВАТЛЫМЕ ФРАНЦУЗСКИЙ ДЕПУТАТ-ШАМЫЧЫН ВАТЫШТЫН ПИСЬМАШТ

Париж, 6 декабрь (ТАСС). Французский „Эвр" газета тыге увертара: французский парламентын арестоватлыме депутат-коммунист-шамычын ватышт-шамыч палатыш письма дене обратитлалтыныт. Нуно тиде письмаштышт, кызыт заключитлыме депутат-шамычлан применятлалтше уголовный преступник-шамычлан установитлыме режим политический заключенный-шамычлан установитлыме режим дене вашталтыме лийже манын, настаиватлат.

Нормым сдатлаш ямдылалтына

Ме спортын кеҥеж видше-шамыч дене БГТО значоклан нормым сдатлен улына. Кызыт ме ече дене кошташ тренироватлалтына, вара зимний вид-шамыч дене нормым сдатлаш тўналына. Физорг А. С. Елизаров йолташ сайын туныкта.

Владимир Таныгин.
Куженер район,
Иван-Сола средний школа.

Радиом куанен колыштыт

„Чевер ўжара" колхозын (Шернур район) правленийже радиом шынден. Колхозник да колхозница-шамыч кажне кастене правленийыш погынен, радио дене пытартыш увер-шамычым, сылне концертым куанен колыштыт.

Е. Фонарев.

Пырдыж газета пашам сайын ышта

Куракинский средний школа (Параньга район) пеленсе „Прожектор" пырдыж газета регулярно лукталтеш. Редактор В. Максимов йолташ шке обязанностьшым честно шуктен шога. Тыгак посна комсомолец ден пионер-шамыч активно участвоватлат. Газета гоч ваш-ваш шкеныштын налме соц. договорыштым да обязательствыштым терген шогат.

Назаров Вася.

Библиотека молан пашам ок ыште

Немда средний школын (У-Тор'ял район) ученикше-шамыч художественный литература дек кугу интересым проявлятлат, но нуно шканышт сай книга-шамычым нигуштат муын огыт керт: школьный библиотека пашам ок ыште, библиотекарь М. С. Сапаев йолташ библиотекыште пашам ышташ „ок ярсе". Ученик-шамычлан лудашышт нимат уке.

П. Кошкин.

Художественный вечер

Иван-Сола средний школышто (Куженер район) 5-ше декабрьыште кугу куанымашан вечер лие. Вечерыште Сталинский Конституцийын 3 ий теммыже нерген докладым Ф. А. Курочкин йолташ ыштен. Доклад деч вара художественный часть лийын.

П. В. Петухов.

1940 ийысе выставкыште участвоватлышаш верч

„Заря" колхоз (Роҥго район) агротехникым илышыш пуртен моштымыже дене кажне ийын кўкшӧ лектышан урожайым налеш. Тений пырчан шурным гектар гыч 13,8 центнер дене, посна участкыла гыч 22,5 центнер дене налын.

Тыгай урожайым налшаш верч тўрлӧ мероприятий-шамычым эртарыме. Колхоз кугу огыл гынат, 12 гектар мландым терыс да минеральный удобрений дене удобритлен. Урлыкашым тўрыс сортироватлен чыла сеялка дене ўдымӧ. А южо участкыште яровизироватлыме шурно ўдалтын. Тыгак культиваций да тылеч моло агроправил-шамыч ышталтыныт.

„Заря" колхоз тений Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлен. 1940 ийыште тыгак правам налшаш верч тудо чарныде кучедалеш. Ўдышаш урлыкашым триер дене тўрыс сортироватлыме.

Колхозник-шамыч минеральный ден местный удобренийым ямдылаш пижыныт. Шукерте огыл ефремовский звено ден агротехкружокым организоватлыме.

Пытартыш жапыште животноводство денат ятыр вашталтыш лийын. Тений марте молочно - товарный ферма веле ыле гын, кызыт овцеводческо-товарный фермым да 25 омарта мўкш дене пасекым создатлыме.

Фермыште вольык чылан средний да сай упитанностян улыт. Вольыклан концентрированный да грубый кормым ситышын ямдылыме. Кажне ушкаллан 5 центнер гыч фуражым ойырмо. Тыгак вўта-шамыч ремонтироватлыме улыт.

В. Полушина.

ЙОШКАР АРМИЙЛАН ПӦЛЕК ЛИЕШ

Неклюдова Нина изиже годсекак имньым ончаш, пукшаш пеш йӧратен. Нинан ачаже ветеринарный врачлан ыштен. Тунам Нина вич ияш улмаш. Ачаж ден пырля коштын, тудлан южгынам имньым вўдаш логалын, южгынам ачаже имне ўмбак шынден коштыктен. Нина Неклюдова куд ияшыже годым имне дене кудалышташ тўҥалын, ачаже деч имньым налаш йодын.

Шошым 1936 ийыште Ниналан кум кече годым имньым пукшаш логалын, тунам конюх уке улмаш. Тудо тунам имньым йӧратымыжым, ончен моштымыжым эше сайын ончыктен пуэн.

1937—38 ийыште Звенига райфон „Руслан" "кличкан имньыже ыле. Тудо пеш осал, конюхым огеш пурто улмаш. Шукыжо годым пукшаш пурашат тоштын огытыл. Нина тиде имне дене интересоватлен, тыште тудо имньым шыдылан шотлен огыл, а конюхым титаклен. Конюхлан Нина практически полшаш тыршен. Тудо кажне кечын „Руслан" деке коштын, эн ондак киндым пукшаш тўҥалын, эрыктен, йўкташ, мушкаш коштыктен. Вара сакырым пуаш тўҥалын. Тыге „Руслан" Нина деке лишемын, тудын йӧратыме имньыже лийын. Но Нинан шонымаш—ачажлан чомам налыкташ, тудым Йошкар армийлан ончен кушташ. Ачаже Нинан йодмыжым 1938 ийын август тылзыште шукта. Тудлан кок тылзат пелаш чомам 275 теҥгелан налын пуэ. Тидлан Нина пеш чот куанен, ачажлан пеш кугу таум ыштен. Тиде чомам Нина тына пукшен, моло иктат коштын огыл. Чомалан тудо чыла условийым создатлен.

Тиде жапыште Нина средний школышто 8 классыште тунемын. Туге гынат Нина чомаже дене заниматлаш жапым ойырен. Эн первой тудым служитлаш туныктен. Кажне кечын кум гана эрыктен, кеҥежым кум гана йўштылташ коштын. Кочкаш пумо деч ончыч тудым тренироватлен. Чома кече еда кушкеш да сылнештеш. Чомалан 9 тылзе шуын. Ўмаште телым Нина тудым издерыш кычкаш шонен. Тудо чо,ра гыч тортам, пўгым руэн конден да издерыш кычкен Чувотар ялышке шудылан каен. Гудо первый гана 8 километр коклам 40 минут жап кудалын. Нина кеҥеж жапыште чомаж дене тренироватлаш чодрашке коштын. Тудо препятствийым налаш туныктен. Чомалан „Мечта" кличкым пуэн. „Мечта" Нинан кўштымыжым колыштеш.

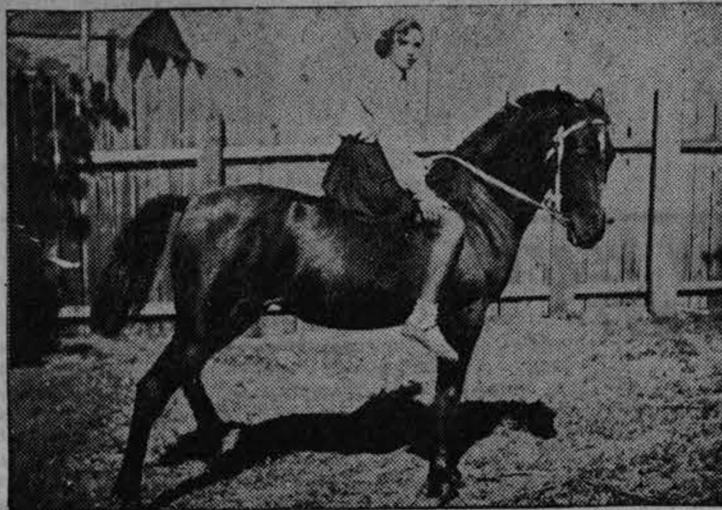
Нина „Мечта" верч кажне кечын беспокоитла, тудым теле жаплан корма дене обеспечитлаш кеҥежымак тўҥалын. Тений кеҥеж каникул жапыште Нина пашам ыштен налме оксаже дене телылан ситыше шудым налын.

Кызыт Нина школышто 9 классыште отлично отметка дене туне меш. Адак пионервожатыйлан пашам ышта. Тудын вуйлатыме отрядше школышто эн примерныйлан шотлалтеш.

Нина расписаний дене пашам ышта. „Мечта" дене заниматлаш ик шагатым кажне кечын ойыра. Школыш каймыж деч ончыч „Мечталан" кочкаш пуа, 15 минут жап тренироватла. Нина „Мечтам" дрессироватлен шуктен. Тыге Нина „Мечтам" воспитатла, Йошкар армийлан ямдыла. Тений тудо Москва олашке миен да шуко командир-шамыч дене „Мечтам" армийыш пумо нерген мутланен. Нинан тыгай шонымаш—средний школым тунем пытарен „Мечта" дене пырля Йошкар Армийыш каяш.

Но тудымат каласыде огеш лий. Нинан пашаже дене ни ВЛКСМ Звенига райком, ни ВЛКСМ Обком интересоватлен огыт ыл. Вет тудын пашаштыже ятыр нелэ момент-шамыч лиеденыт. Тудын пашаштыже шуко полышым пуэн кўлеш. Нинан примерже дене шуко пионер-шамычым воспитатлыман.

Мих. Толстухин.

Снимкыште: пионерка Нина шкенжын „Мечта" имньыже дене.

Отв. редактор — К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната №90. телефон № 10.
Упол. Главлита Мар. АССР А—1070. Йошкар-Ола, типография Маргосиздата.